

*Upadłość w Polsce jest rzadko
wykorzystywanym narzędziem*

Karolina Kartus

Upadłość w Polsce jest rzadko wykorzystywanym narzędziem

Synteza

- W Polsce, w porównaniu do liczby funkcjonujących przedsiębiorców oraz w porównaniu do innych krajów, jest przeprowadzanych bardzo mało upadłości. W małej Belgii miesięcznie z upadłości korzysta więcej przedsiębiorców niż w Polsce przez cały rok.
- Mała liczba upadłości w Polsce nie jest rezultatem nadzwyczajnie dobrej kondycji polskich przedsiębiorców. Niewypłacalne podmioty gospodarcze wychodzą z rynku innymi sposobami niż upadłość.

1.

Dobre prawo upadłościowe podstawą dobrze funkcjonującej gospodarki

Dobre prawo upadłościowe jest ważną instytucją gospodarki rynkowej. Takie prawo:

- Maksymalizuje wpływy gotówkowe do wierzycieli i udziałowców. W tym celu powoduje naprawę lub sprzedaż firmy w zależności, która z tych ścieżek maksymalizuje wpływy gotówkowe.
- Odróżnia przedsiębiorstwa, które mogą zostać uratowane od bankrutów. Prawo musi wspierać firmy nadające się do uratowania, ale nie może tworzyć preferencji dla chronicznie nierentownych firm.
- Chroni stabilność kolejności zaspakajania roszczeń wierzycieli, aby stworzyć kredytodawcom przewidywalność otoczenia oraz tworzyć bodźce do zachowań rozwijających gospodarkę.

Niestety, polskie prawo i postępowanie upadłościowe są drogie i długotrwałe. Nowe prawo upadłościowe, które obowiązuje od października 2003 roku, powtarza grzechy starego prawa. Dlatego też polscy przedsiębiorcy rzadko korzystają z upadłości. A niewypłacalne firmy wychodzą z rynku w sposób mniej sformalizowany i prawdopodobnie mniej efektywny.

Poniżej przedstawiam, jak rzadko korzystają z upadłości polscy przedsiębiorcyw porównaniu do ich europejskich odpowiedników.

W większości krajów europejskich, także tych znacznie mniejszych od Polski, liczba upadłości osiąga nawet kilkadziesiąt tysięcy rocznie (tabela nr 1). Bezwzględna liczba upadłości w Polsce od lat jest jedną z najniższych w Europie, jest ich mniej tylko w Estonii i na Słowenii.

Polskie prawo i postępowanie upadłościowe są drogie i długotrwałe, przez co przedsiębiorcy rzadko z niego korzystają.

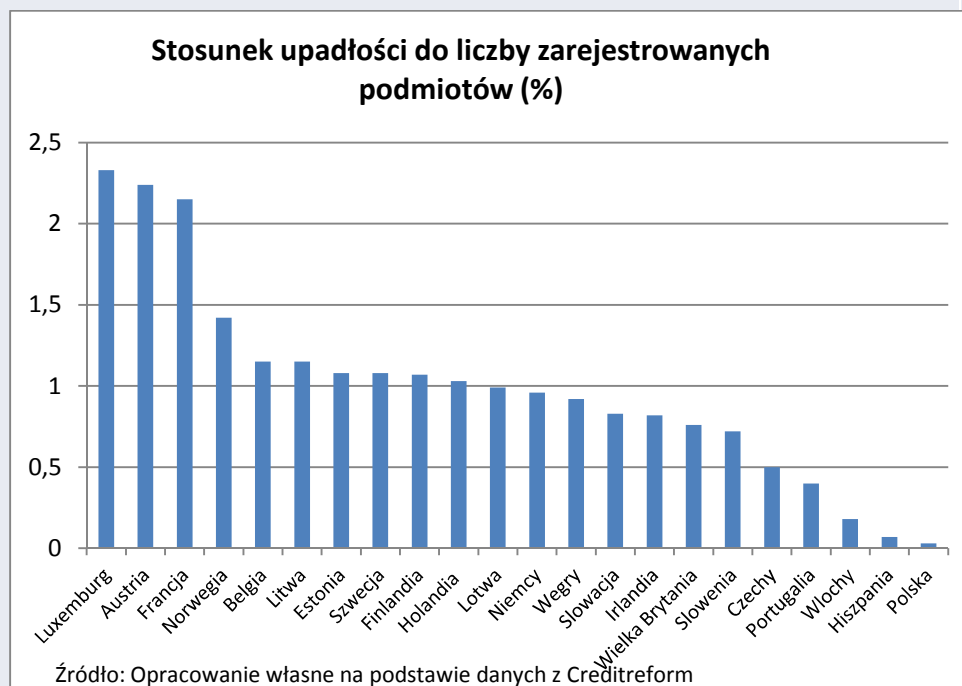
Tabela 1. Liczba upadłości w poszczególnych krajach w Europie

	2010	2009
Francja	51060	53547
Niemcy	32100	32930
UK	17690	19908
Włochy	10923	8354
Belgia	9620	9382
Szwecja	7510	7892
Holandia	7340	8040
Austria	6657	7076
Dania	6460	5710
Szwajcaria	6255	5215
Rumunia	5430	4543
Portugalia	5144	4450
Czechy	4852	4570
Hiszpania	4770	4984
Norwegia	4480	5013
Finlandia	2870	3275
Łotwa	2428	2322
Irlandia	1525	1406
Litwa	1496	1168
Chorwacja	1300	1050
Luxemburg	918	698
Słowacja	830	900
Polska	631	702
Słowenia	510	414
Estonia	504	693

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Creditreform, Eurostat.

Coroczny raport Creditreform podaje wskaźnik będący stosunkiem upadłości do liczby zarejestrowanych podmiotów (wykres 1). Dzięki niemu można porównywać państwa między sobą, nie zważając na ogólną liczbę przedsiębiorstw.

Wykres 1.

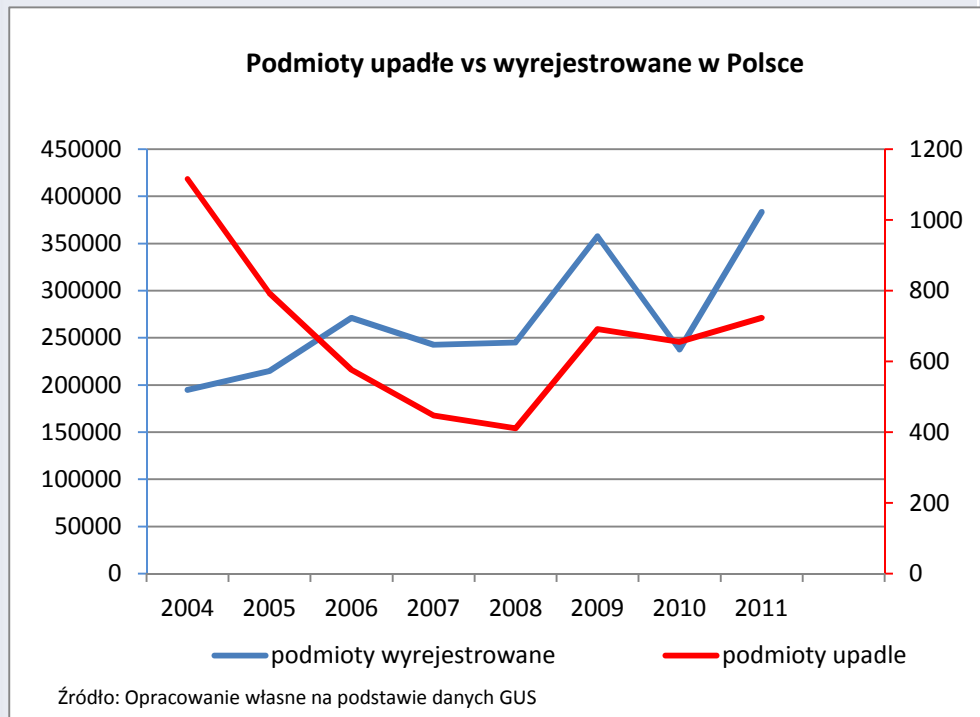

Procentowy udział upadłości wśród zarejestrowanych podmiotów w Polsce jest najniższy w Europie. Ta informacja byłaby dobrą oznaką dla gospodarki, gdyby nie przeczyła jej ilość podmiotów wyrejestrowanych. Według danych Eurobarometru, Polska posiada drugi najwyższy wskaźnik porażek biznesowych wśród krajów Unii Europejskiej, gorsza sytuacja jest tylko w Hiszpanii. Wskaźnik ten to udział procentowy zakończonych z powodu niepowodzenia, czyli wyrejestrowanych, działalności gospodarczych wśród wszystkich istniejących podmiotów. Wskaźnik ten wynosi dla Polski 14% i jest o 5 punktów procentowych wyższy niż średnia dla krajów UE-25. W takim razie, jak to możliwe, że stosunek upadłości do liczby podmiotów jest bardzo niski, a wskaźnik porażek taki wysoki?

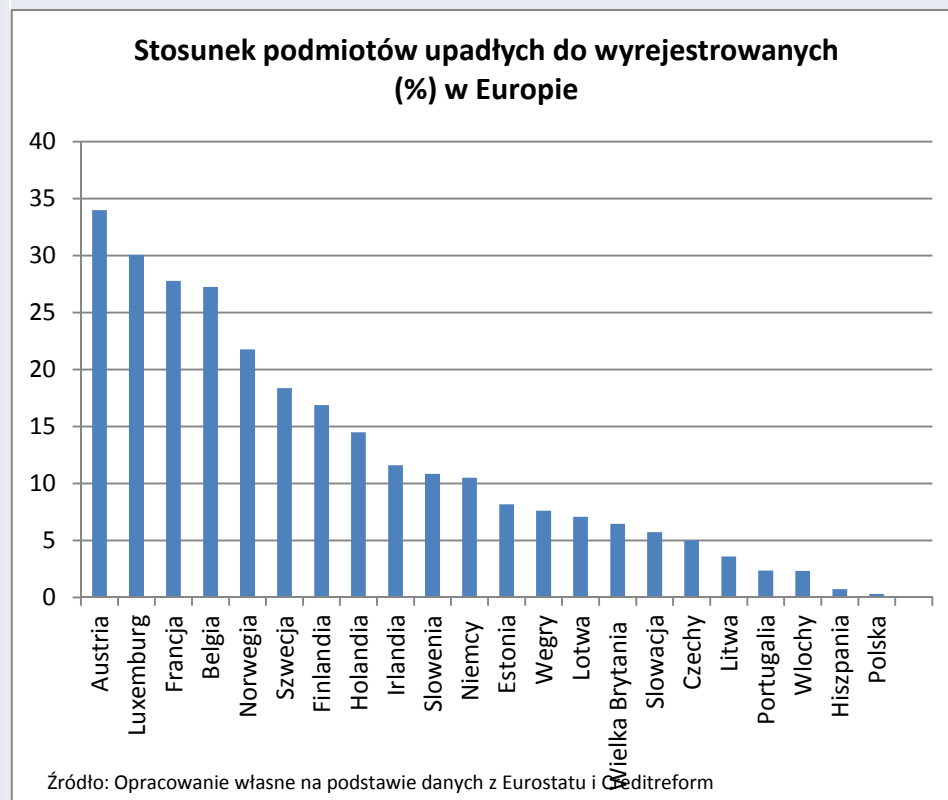
Wskaźnik Eurobarometru bierze pod uwagę wyrejestrowania, w przypadku Polski z systemu REGON. Udział liczby ogłoszonych upadłości wśród liczby przedsiębiorstw wyrejestrowanych z REGON jest znikomy, od października 2003 (wtedy to miała miejsce nowelizacja prawa upadłościowego) do końca 2011 wyniósł średnio raptem 0,24%. Także trendy zmian upadłości i wyrejestrowań nie pokrywają się (wykres 2). Dlatego też mała liczba upadłości w Polsce niekoniecznie odzwierciedla sytuację sprzyjającą działalności gospodarczej, jakby można było się teoretycznie spodziewać. Co gorsze, biorąc pod uwagę powyższe dane, jej wzrost bądź spadek także niekoniecznie mówi nam całą prawdę o kondycji gospodarki. Dla porównania, w Belgii, gdzie jest mniej więcej 5 razy mniej przedsiębiorstw niż w Polsce, a roczna bezwzględna liczba upadłości jest ponad 9 razy większa, udział upadłości w ogólnej liczbie porażek biznesowych waha się w zależności od roku od 14% do 27% (wykres 3). W Finlandii natomiast jest to około 10% procent, ale również ceny z ekonomicznego punktu widzenia, pokrywający się trend (rośnie liczba wyrejestrowań, rośnie liczba upadłości i odwrotnie).

Dlatego też mała liczba upadłości w Polsce niekoniecznie odzwierciedla sytuację sprzyjającą działalności gospodarczej, jakby można było się teoretycznie spodziewać.

Wykres 2.

Wykres 3.

Jak można tłumaczyć tak dużą dysproporcję pomiędzy wyrejestrowaniami a liczbą upadłości?

Spraw dotyczących upadłości w 2011 roku było 3535 – tylko niewiele ponad 20% z nich zakończyło się ogłoszeniem upadłości (tabela nr 2). Prawie 60% (!) wniosków oddalono, nie znajdując podstaw do ogłoszenia upadłości lub z uwagi na brak środków do przeprowadzenia upadłości, bądź nastąpił tak zwany prawomocny zwrot ze względu na braki formalne. Przedsiębiorcy również nie korzystali z prawa naprawczego, tutaj statystyki wskazują, że postępowanie naprawcze jest jeszcze bardziej fikcyjną instytucją niż upadłość. Od początku obowiązywania ustawy o prawie upadłościowym i naprawczym w obecnej formie (1.10.2003) do końca 2011 roku złożono tylko 527 wniosków o wszczęcie postępowania naprawczego, co daje bardzo niską średnią około 60 wniosków rocznie.

Co ciekawe, udział spółek z ograniczoną odpowiedzialnością w ogólnej upadłości na rynku nie tylko utrzymuje się na wysokim poziomie, ale także rośnie na przestrzeni kilku ostatnich lat (w 2007 roku było to 64%, a w 2011 roku niemal 70%), a udział pozostałych form organizacyjno-prawnych maleje. Może mieć to związek z nieprzewidywalnością wyników procesów upadłościowych w Polsce i związaną z tym obawą podmiotów odpowiadających swoim majątkiem, które nie decydują się na postępowanie upadłościowe.

Tabela nr 2. Oddalenie niemal 60% wniosków o upadłość w sądach rejonowych w 2011 roku

	Ogółem	Ogłoszenie upadłości	Oddalenie wniosku	Prawomocny zwrot wniosku	Umorzenie postępowania	Prawomocne przekazanie sprawy	Połączenie sprawy	Inne załatwienie
Liczby bezwzględne	3535	757	1097	943	385	97	117	139
% ogółu	100	21,5	31	26,5	11	3	3	4

Teoretycznie niska liczba upadłości i jej trend spadkowy to dobre oznaki gospodarki. Tak też często analizowana jest Polska w raportach międzynarodowych. Jednak są to dane wyrwane z kontekstu. Opierając się o inne wartości, jak chociażby wyrejestrowania z REGON, widać, że ta niska liczba spowodowana jest niepopularnością instytucji upadłości. Przedsiębiorcy decydują się wyrejestrować swoje przedsiębiorstwo zamiast skorzystać z opcji upadłości – nie jest to jednak wynikiem niewiedzy, ale racjonalnego podejścia. Upadłość jest w Polsce procesem nieprzewidywalnym i poza rzeczywistą kontrolą najbardziej zainteresowanych, czyli niewypłacalnego przedsiębiorcy i jego wierzycieli. Wierzyciele, którzy także mają prawo wniesienia wniosku upadłościowego, często nie decydują się na ten krok z podobnych powodów. Zniechęcać ich może obowiązująca w polskim prawie upadłościowym mała kontrola i możliwość wpływu na prowadzenie procesu (na przykład brak możliwości rzeczywistego wpływu na wybór, wynagrodzenie i działanie syndyka).

Bibliografia

Paweł Antonowicz, Upadłość przedsiębiorstw w Polsce, Assembly, Nowy Sącz 2009, dostępne pod adresem

http://antonowicz.wzr.ug.edu.pl/Publikacje/Pawel_Antonowicz/Ksiazka_Upadlosci_2007_2008_Pawel_Antonowicz_UG.pdf

Creditreform Economic Research Unit, Insolvencies in Europe 2010/2011, Neuss Februrary 2011, dostępne pod:

http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/Presse/Archiv/Insolvenzen_Europa/2010-11/Insolvencies_in_Europe_2010-11.pdf, iNSOLVENCIES In Europe

GUS, Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2011 r, Warszawa 2012, dostępne pod:

http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_pgwf_zmiany_strukturalne_grup_podmiotow_2011.pdf

Komisja Europejska, Flash Eurobarometer 192, Entrepreneurship Survey of the EU25, Secondary analysis, Poland, 2007, s. 6, dostępne pod:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/survey/static2008/poland_static_en.pdf.

Ministerstwo Sprawiedliwości, Informacja Statystyczna o ewidencji spraw i orzecznictwie w sądach powszechnych oraz o więziennictwie Cz. VII Sprawy gospodarcze w 2011 r., Warszawa 2012, dostępne pod adresem:

bip.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/statystyki/...2011/download,1721,6.html

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić Twoją wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Pomóż nam chronić Twoją wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym.

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego i skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący Twoją wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, poprzyj nasze działania swoim darem pieniężnym. Twój dar umożliwia nam działalność oraz potwierdza słuszność i skuteczność naszego wysiłku.

Każda darowizna jest dla nas ważna. Potrzebujemy zwłaszcza regularnego wsparcia. Zachęcamy do dokonywania nawet niewielkich, lecz regularnych wpłat.

Już dziś pomóż nam chronić Twoją wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju - FOR
Al. J. Ch. Szucha 2/4 lok. 20
00-582 Warszawa

Kontakt

tel. +48 22 628 85 11, fax +48 22 213 37 85

e-mail: info@for.org.pl

www.for.org.pl

Kontakt do autora analizy

Karolina Kartus

e-mail: karolina.kartus@for.org.pl

ZAŁĄCZNIK STATYSTYCZNY

Tab. 2: Insolvency ratios in the individual Western European countries in 2010

■	Insolvencies per 10,000 companies
Greece	7
Spain	14
Italy	24
Portugal	47
United Kingdom	69
Sweden	72
Ireland	75
Netherlands	87
Germany	89
Finland	89
Norway	93
France	102
Switzerland	123
Belgium	160
Austria	163
Denmark	207
Luxembourg	321
Average	68

Source: National registers of companies

1

¹ Creditreform Economic Research Unit, Insolvencies in Europe 2010/2011, Neuss February 2011, dostępne pod: http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/Presse/Archiv/Insolvenzen_Europa/2010-11/Insolvencies_in_Europe_2010-11.pdf, iNSOLVENCIES In Europe

ZMIANY STRUKTURALNE GRUP PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba podmiotów ogółem	3576830	3615621	3636039	3685608	3757093	3742673	3909802	3869897
Nowe	233502	261507	297302	295033	317954	349656	402005	346087
Podmioty wyrejestrowane	194666	214778	271090	242790	244965	357530	237693	383617
Podmioty upadłe	1116	793	576	447	411	691	655	723
Upadłe/wyrejestrowane	0.573289635	0.369218449	0.212475562	0.184109724	0.16777907	0.193270495	0.27556554	0.188469228

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS²

² GUS, Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2011 r, Warszawa 2012, dostępne pod:
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_pgwf_zmiany_strukturalne_grup_podmiotow_2011.pdf

Tab. 1: Corporate insolvencies in Western Europe

■	2010	2009	2008	2007	2006	Change 2009/10 in percent
Austria	6,657	7,076	6,500	6,362	6,854	- 5.9
Belgium	9,620	9,382	8,476	7,678	7,617	+ 2.5
Denmark	6,460	5,710	3,709	2,401	1,987	+ 13.1
Finland	2,870	3,275	2,612	2,254	2,285	- 12.4
France	51,060	53,547	49,723	42,532	40,360	- 4.6
Germany	32,100	32,930	29,580	29,150	34,040	- 2.5
Greece	355	355	359	524	532	+/- 0.0
Ireland	1,525	1,406	773	363	304	+ 8.5
Italy *)	10,923	8,354	6,498	5,518	8,827	+ 30.8
Luxembourg	918	698	590	680	634	+ 31.5
Netherlands	7,340	8,040	4,635	4,602	5,941	- 8.7
Norway	4,480	5,013	3,637	2,845	3,032	- 10.6
Portugal	5,144	4,450	3,267	2,123	2,400	+ 15.6
Spain	4,770	4,984	2,528	880	853	- 4.3
Sweden	7,510	7,892	6,298	5,791	5,243	- 4.8
Switzerland **)	6,255	5,215	4,222	4,314	4,528	+ 19.9
United Kingdom	17,690	19,908	16,268	12,893	13,686	- 11.1
Total	175,677	178,235	149,675	130,910	139,123	- 1.4

*) Since 2006, the insolvency statistics compiled by the register of companies in Italy include only company headquarters and no longer the individual branches of a company. **) Since 1.1.2008, companies can be officially closed down and deleted from the register by means of bankruptcy proceedings: Section 731b OR.

3

³ Creditreform Economic Research Unit, Insolvencies in Europe 2010/2011, Neuss February 2011, dostępne pod: http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/Presse/Archiv/Insolvenzen_Europa/2010-11/Insolvencies_in_Europe_2010-11.pdf, iNSOLVENCIES In Europe

W tabeli 2 oraz na wykresie pomocniczym przedstawiona została struktura upadłości przedsiębiorstw w latach 2009-2010, w podziale na formy organizacyjno-prawne, w jakich zorganizowani byli niewypłacalni dłużnicy.

Tabela 2. Struktura upadłości przedsiębiorstw w Polsce w latach 2009-2010 w podziale na formy organizacyjno-prawne

Upadłości ogółem w Polsce według formy organizacyjno-prawnej		I-XII.2009		I-XII.2010	
		Liczba podmiotów (rok poprzedni)		Liczba podmiotów (rok poddany analizie)	
1	- Działalności gospodarcze i spółki cywilne	134	19,28%	107	15,88%
2	- Spółki jawne	22	3,17%	35	5,19%
3	- Spółki partnerskie	0	0,00%	0	0,00%
4	- Spółki komandytowe i komandytowo-akcyjne	7	1,01%	8	1,19%
5	- Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	445	64,03%	458	67,95%
6	- Spółki akcyjne	71	10,22%	43	6,38%
7	- Spółdzielnie	11	1,58%	20	2,97%
8	- Stowarzyszenia, fundacje	3	0,43%	2	0,30%
9	- Przedsiębiorstwa państwowe	2	0,29%	1	0,15%
OGÓŁEM		695	100,00%	674	100,00%

- - Działalności gospodarcze i spółki cywilne
- - Spółki jawne
- - Spółki partnerskie
- - Spółki komandytowe i komandytowo-akcyjne
- - Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
- - Spółki akcyjne
- - Spółdzielnie
- - Stowarzyszenia, fundacje
- - Przedsiębiorstwa państwowe

4

⁴ Paweł Antonowicz, Upadłość przedsiębiorstw w Polsce, Assembly, Nowy Sącz 2009, dostępne pod adresem http://antonowicz.wzr.ug.edu.pl/Publikacje/Pawel_Antonowicz/Ksiazka_Upadlosci_2007_2008_Pawel_Antonowicz_UG.pdf